

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

§ 267

Valtuustoaloite keskustan alueen turvallisuuden parantamiseksi näkyviä jalkapartioita käyttämällä – Arto Grönroos ym.

TRE:4882/09.00.01/2024

Valmistelija / lisätiedot:
Linnamaa Reija

Valmistelijan yhteystiedot

Riskienhallinta- ja turvallisuusjohtaja Jouni Perttula, puh. 040 196 6512, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Lisätietoja päätöksestä

Lakiasiaintohtaja Laura Klami, puh. 040 543 2285, etunimi.sukunimi@tampere.fi

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä: Yli-Rajala Juha, Konsernijohtaja

Päätösehdotus

Esitetään valtuuston päätettäväksi:

Arto Grönroosin ym. valtuustoaloite ja siihen annettu lausunto merkitään tiedoksi.

Aloite ei anna aihetta muihin kuin lausunnossa esitettyihin toimenpiteisiin.

Perustelut

Valtuutettu Arto Grönroos esittää yhdessä muiden valtuutettujen kanssa, että Tampereen kaupunki selvittää nopealla aikataululla mahdollisuuksia keskustan alueen turvallisuuden parantamiseksi näkyviä jalkapartioita käyttämällä.

Eri ihmisryhmien rinnakkainen turvallinen eläminen kaupungissa on tärkeää. Oikeus julkisessa tilassa oleskeluun kuuluu kaikille, ulkonaöstä tai päihdetaustasta riippumatta.

Tampereen keskustan turvallisuuden parantamiseksi tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Parasta turvallisuustyötä on juurisyihin puuttuminen ja sitä kautta tapahtuva turvallisuusongelmien ennaltaehkäisy. Tampere onkin strategian mukaisesti edelleen tiivistänyt turvallisuusyhteistyötä tamperelaisten turvallisuuden ja turvallisuuden tunteen parantamiseksi. Turvallisuuden parantaminen keskustassa vaatii monipuolisia ja pitkäjänteisiä toimenpiteitä. On tärkeää ottaa huomioon, että turvallisuuden tunne ei synny pelkästään näkyvästä valvonnasta, vaan siihen vaikuttaa myös

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

ympäristön viihtyisyys ja yhteisöllisyys. Turvallisuuden näkökulmat tuleekin ottaa entistä enemmän huomioon kaikessa kaupunkiympäristön suunnittelussa.

Yleinen järjestys ja turvallisuus (YJT) kaupunkialueella

Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonta on erityisesti poliisin tehtävä, ja tämä on määritelty tarkasti poliisilaissa. Poliisilaissa (872/2011) säädetään poliisin tehtävistä ja toimivaltuuksista. Poliisin tehtävä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen.

Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Muut viranomaiset ja yhteisöt, kuten yksityinen turvallisuusala, voivat tukea poliisin toimintaa, mutta poliisilla on kuitenkin pääasiallinen vastuu näiden tehtävien hoitamisesta.

Sisä-Suomen poliisilaitoksen yksi keskeisistä teemoista vuodelle 2025 on turvallisuuden tunteen takaaminen. Poliisi lisää tavoitteen mukaisesti näkymistään Tampereen keskustassa ja tekee tehostettua valvontaa, jolla keskustan häiriökäyttäytymiseen puututaan tehostetusti.

Vartijan käytön mahdollisuudet YJT valvontaan

Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista määrittää mahdollisuudesta käyttää vartija- ja järjestyksenvalvontapalveluja. Lain viidennen pykälän (suhde viranomaistoimintaan) mukaan vartioimisliiketoiminnassa ei saa ottaa vastaan toimeksiantoa, joka sisältää sitoumuksen ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta. Vartijoiden ja järjestyksenvalvojien toimivaltuudet yleisillä paikoilla ovat siis varsin rajalliset. Vartioita voitaisiin käyttää esimerkiksi puuttumaan kaupungin yksilöityyn omaisuuteen kohdistuvaan ilkivaltaan ja samalla vartija voisi havainnoida keskustan turvallisuuteen liittyviä tapahtumia. Tehtävää ei voi kuitenkaan naamioida sellaiseksi, että toiminnan tarkoitus olisi omaisuuden suojaamisen tehtävän varjolla puuttua yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen, sillä kaupungin tulee noudattaa kaikessa toiminnassaan lakia, samoin mahdollisen toimeksiannon toteuttavan vartiointiliikkeen.

Vartijoiden käyttö yleisillä alueilla sisältää monia ongelmakohtia. Kadulla liikkuvat ihmiset eivät lähtökohtaisesti ymmärrä, etteivät vartijat voi puuttua yleisellä paikalla tapahtuviin järjestyshäiriöihin. Epäselvyydet voivat johtaa erilaisiin väärinkäsityksiin ja konflikteihin, koska kadulla liikkujat odottavat luonnollisesti vartijan puuttuvan havaittuun häiriökäyttäytymiseen. Tulkinnanvaraiset tilanteet voivat johtaa ongelmiin myös vartijan ja häiriökäyttäytyjien välillä. Esimerkiksi tilanteessa, jossa vartija yrittää puuttua tapahtumaan, johon hänellä ei ole lain mukaan oikeutta, voi aiheuttaa vastarintaa ja pahimmillaan väkivaltaisia yhteenottoja. Tällainen tilanne voi aiheuttaa vaaraa myös vartijan terveydelle ja oikeusturvalle.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Vartijoita voidaan siis tietyin edellytyksin käyttää kaupunkialueella. Rajoitteet on kuitenkin ymmärrettävä tarkasti ja toimintaa tekeviltä vartijoilta vaaditaan paljon osaamista, jotta he osaavat toimia lainsäädännön vaatimuksen mukaisesti. On myös ymmärrettävä se, että keskustan turvallisuusongelmia ei pystytä ratkaisemaan yksityisen turvallisuusalan palveluita käyttämällä. Kokemuksia on myös siitä, että yritykset parantaa tietyn alueen turvallisuutta esimerkiksi penkkejä poistamalla on siirtänyt ongelmia toiseen paikkaan. Yhden alueen tehostettu valvonta aiheuttaisi todennäköisesti ongelman siirtymisen toiseen paikkaan.

Erilaisia malleja yksityisen turvallisuusalan hyödyntämiseen

Turussa on koeponnistettu mallia, jossa vartija kiertää rajatulla kaupunkialueella huomioliivi yllään. Vartija voi tarvittaessa soittaa hätäkeskukseen turvallisuutta vakavasti vaarantavan toiminnan johdosta. Samoin vartija toimii asiakaspalveluhenkisesti opastamalla kadulla liikkuja. Vartija tekee myös yhteistyötä keskustan toimijoiden, nuorten palveluiden ja päihdetyötä tekevien toimijoiden sekä poliisin kanssa. Kokeilun kustannukset ovat maksaneet alueen yritykset, kiinteistöt ja Turun kaupunki yhdessä.

Jyväskylän kävelykadulle suunnitellaan mallia, jossa kauppakeskusten ja muiden laissa mainittujen kohteiden järjestyksenvälvojen toimialueita (Järjestyksenvälvojan asettaminen poliisin tai rajavartiolaitoksen avuksi - Laki yksityisistä turvallisuuspalveluista, 28 §) laajennettaisiin siten, että ne muodostaisivat koko kävelykadun kattavan yhteisen kokonaisuuden. Näin toimimalla koko kävelykadun alueelle saataisiin muodostettua alue, jossa järjestyksenvälvoilla olisi toimivaltaa ylläpitää yleistä järjestystä ja turvallisuutta koko kävelykadun alueella. Tampereen kaupungin keskustan rakenne on kuitenkin hyvin erilainen kuin Jyväskylässä ja vastaavan kokonaisuuden muodostaminen on hyvin haastavaa. Esimeriksi Hämeenkatu koostuu lähes kokonaan yksittäisistä liikkeistä ja välillä on myös tori- ja puistoalueita. Haastetta tuo myös se, että yksittäinen liike ei voi lain mukaan käyttää järjestyksenvälvoja toisin kuin useista liikkeistä muodostuva kauppakeskus.

Vuoden 2015 kokeilu

Valtuustoaloitteessa viitataan vuonna 2015 toteutettuun kokeiluun, jossa Tampereen kaupunki maksoi kahden keskustorin ympäristöä valvovan poliisin palkkakulut. Kuten aloitteessa todetaan, kokeilu todettiin onnistuneeksi, sillä päihteisiin liittyvät tehtävät vähenivät merkittävästi.

Kokeilua ei voitu kuitenkaan jatkaa, koska Poliisihallitus otti kantaa kokeiluun ja totesi, että kaupunki ei voi suoraan palkata poliiseja, koska poliisitoiminta kuuluu valtion vastuulle. Tämä Poliisihallituksen linjaus oli suurin syy siihen, että kokeilua ei jatkettu. Lisäksi poliisien työtehtävien priorisointi ja resurssien kohdentaminen muihin kiireellisiin tehtäviin vaikutti päätökseen.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Rikoksentorjunnan näkökulma

Rikollisuuden piirteisiin kuuluu rikosten kasautuminen tiettyihin paikkoihin. Kun rikokset ja häiriökäyttäytyminen saadaan vähenemään tietyltä alueelta, siirtyvät ne mitä todennäköisimmin toisaalle. Kaupungin näkökulmasta onkin keskeistä hyödyntää eri tasoisia keinoja, jotta juurisyihin päästään vaikuttamaan pelkän reagoinnin sijaan.

Rikostentorjunta lähtee koko väestöön kohdistuvista ennaltaehkäisevistä toimista, kuten turvallisesta kasvuympäristöstä, vanhemmuuden tuesta, asuinalueilla tehtävästä työstä, laadukkaista kasvatus- ja koulutuspalveluista sekä mielekkästä toiminnasta vapaa-ajalla. Yhteisöllisyyden lisääminen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden vahvistaminen voivat vaikuttaa rikoksia ennaltaehkäisevästi.

Riskiyksilöihin tai -ryhmiin tulee kohdistaa varhaisia puuttumisen keinoja, kuten jalkautuvan työn vahvistamista eri toimintaympäristöissä ja varhaista puuttumista esimerkiksi nuorten rikoksiin (Ankkuritoiminta).

Viimeisimmät rikoksentorjuntakeinot kohdistuvat pieneen joukkoon, joka on jo syyllistynyt rikoksiin ja keskeistä on tällöin uusintarikollisuuden ehkäisy. Näitä toimia, kuntoutusohjelmia, valvottua koevapautta ja tukipalveluja, toteuttavat rikosseuraamuslaitos, poliisi ja järjestöt.

Huomattavaa on, että edellä mainitussa torjuntatyössä onnistuakseen Tampere tarvitsee vahvaa kumppanuutta hyvinvointialueelta, järjestöiltä, poliisilta ja yrityksiltä. Tarvitaan paitsi puuttumista ja estämistä, myös kattavampaa lähestymistapaa rikollisuuden torjuntaan ja turvallisuuden parantamiseen keskusta-alueella.

Rikotaan kaavaa -hanke

Tampereella käynnissä oleva Rikotaan kaavaa -hanke on A-klinikkasäätöön, Tampereen A-Kilta ry:n ja Tampereen kaupungin yhteistyöhanke, jonka tavoitteena on kehittää ja pilotoida toimintamallia naapurusto- ja ympäristötyön toteuttamiseksi, erityisesti Tampereen Tullin alueella. Yhteistyöhön on saatu hyvin mukaan alueella aikaansa viettäviä ihmisiä, yrityksiä ja muita toimijoita. Naapurustotyöllä halutaan vähentää päihteiden käyttöön liittyviä lieveilmiöitä, jotta aivan kaikki Tullin alueen kävijät voivat tuntea olonsa turvalliseksi.

Hankkeeseen palkatut kaksi naapurustotyöntekijää työskentelevät työparina alueella. Heidän tehtävänä on luoda kontakteja alueella liikkuviin ihmisiin ja naapurustoon sekä järjestää toimintaa ja tekemistä turvallisen kaupunkiympäristön kehittämiseksi. Työntekijät pyrkivät luomaan alueella aikaansa viettävien ihmisten kanssa yhteiset periaatteet, jotta kaikki voisivat kokea olonsa turvalliseksi. Hankkeen taustalla onkin tarve vähentää turvattomuuden tunnetta, joka on lisääntynyt julkisilla paikoilla, osittain päihteiden käytön vuoksi.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Hanke on osa laajempaa Tampereen kaupungin turvallisuussuunnitelmaa, jonka tavoitteena on parantaa kuntalaisten turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta vähentämällä onnettomuuksien, rikosten ja häiriöiden määrää.

Hanke on lähtenyt hyvin käyntiin ja se on saanut positiivista palautetta eri osapuolilta. Työntekijät ovat todenneet, että yksi keskeinen haaste keskusta-alueella liittyy siihen, ettei päihteiden käyttäjillä ole juurikaan paikkoja missä he voisivat kokoontua.

Turvallinen kävelijöiden kaupunki

Tampereen kaupungin "Turvalliseksi koettu kävelijöiden kaupunki" -hankekokonaisuus keskittyy parantamaan kävelijöiden turvallisuutta ja viihtyisyyttä kaupungissa. Tavoitteena on luoda ympäristö, jossa kävely on turvallinen, houkutteleva ja sujuva liikkumismuoto. Hankkeessa toteutettavassa EU-hankkeessa kehitetään erityisesti Asemakeskuksen, Kirjastopuiston ja Laikun lavan sekä Ratinan pilottialueen kävelyn turvallisuutta sekä viihtyisyyttä. Hankkeessa on rakennettu digitaalinen kaksonen Asemakeskuksen uuteen julkiseen tilaan, jonka avulla kuntalaisilta on kysytty heidän turvallisuuden tunteen kokemuksen lisäksi, alueen saavutettavuutta, kävelyn houkuttelevuutta, sujuvuutta, palvelujen saavutettavuutta sekä ympäristön laatua alueesta, jonka arvioitu valmistuminen on vuonna 2040. Aukailta sekä alueella vierailijoilta saatu palaute alueelta digitaalisen kaksosen avulla toimii kaupunkisuunnittelun apuvälineenä. Palautetta kerätään lisäksi Asemakeskuksen alueen yrittäjiltä, joita on tarkoitus palvella ihmis- ja liikennevirroista saatavan datapalvelu Tampereen Pulssin avulla.

Turvalliseksi koetussa kävelijöiden kaupunki -hankekokonaisuudessa on kerätty palautetta myös lapsiperheiden, koululaisten, yöaikaan kaupunkia käyttävien sekä kulttuurikävelijöiden turvallisuuden tunteen kokemuksesta ja hankkeessa on kehitetty palautteesta saadun tiedon perusteella mm. kulttuurikävelyä Kulttuurikehä-työssä. Koululaisten turvallisuutta kehitetään kouluympäristöön rakennettavan digitaalisen kaksosen avulla, jossa mallinnetaan mm. turvallisia poistumisreittejä keskustan koulusta ja lisäksi kehitetään interaktiivista sovellusta, joka tarjoaa turvallisia reittiehdotuksia koululaisille koulujen läheisyydessä.

Yrittäjien omaehtoinen turvallisuuden parantaminen

Keskustan alueen yrittäjät voivat parantaa turvallisuutta monin tavoin myös itsenäisesti. Yhteistyö ja verkostoituminen muiden yrittäjien, poliisin ja kaupungin kanssa on tärkeää, sillä se auttaa tunnistamaan ja ratkaisemaan turvallisuusongelmia tehokkaammin.

Turvallisuusteknologian, kuten valvontakameroiden, hälytysjärjestelmien ja valaistuksen, hyödyntäminen voi ehkäistä rikoksia ja parantaa yleistä turvallisuudentunnetta. Henkilöstön koulutus turvallisuusasioissa on myös keskeistä, sillä se parantaa valmiuksia kohdata ja käsitellä mahdollisia uhkatilanteita. Turvallisuustietoisuuden lisääminen ja säännölliset harjoitukset ovat tärkeitä.

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Tampereen kaupunki on tehnyt yhteistyötä alkuvuoden 2025 aikana yrittäjien kanssa muun muassa 14.2.2025 järjestetyssä kauppakamarin turvallisuustilaisuudessa, jossa käytiin läpi Tampereen kauppakamarin, Pirkanmaan Yrittäjien ja Tampere Tunnetuksi ry:n toteuttaman turvallisuuskyselyn tuloksia. Tilaisuudessa poliisi, kaupunki ja hyvinvointialueen edustajat kertoivat kaupunkiturvallisuuden eteen tehtävästä työstä. Tilaisuudessa pohdittiin erilaisia vaihtoehtoja parantaa keskustan turvallisuutta. Tampere Tunnetuksi ry järjesti yhteistyössä Tampereen kaupungin, Sisä-Suomen poliisilaitoksen ja Pirkanmaan hyvinvointialueen kanssa 16.5.2025 yrittäjille suunnatun tilaisuuden, keskittyttiin erityisesti yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntöön. Eli käytännössä siihen, missä tapauksissa vartijoiden ja järjestyksenvainvojen käyttö on mahdollista ja missä ei. Tilaisuudessa kerrottiin myös päihdehuollon polusta Tampereella sekä Rikotaan kaavaa hankkeen laajentamisesta.

Yhteenvento ja johtopäätökset

Tampereen keskustan turvallisuuden parantamiseksi tarvitaan monipuolisia toimenpiteitä ja yhteistyötä eri toimijoiden välillä. Parasta turvallisuustyötä on juurisyihin puuttuminen ja sitä kautta tapahtuva turvallisuusongelmien ennaltaehkäisy. Poliisilla on tärkeä rooli osana kokonaisuutta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäjänä.

Vartijoiden palkkaamisen sijasta Tampereella käynnissä oleva Rikotaan kaavaa -hanketta (A-klinikkasäätiön, Tampereen A-Kilta ry:n ja Tampereen kaupungin yhteistyöhanketta) laajennetaan osana Viiden tähden keskustan- kehitysohjelmalla, joka koordinoi keskustan kokonaisvaltaista uudistamista. Hankkeeseen rekrytoidaan kesäkaudeksi toinen työpari, jonka toimialueena on erityisesti Hämeenkatu. Toiminnan fokuksessa on päihteiden käyttäjien keskuudessa tehtävä yhteisöllinen työ. Tavoite on luoda yhteisiä periaatteita, jotta kaikki alueella olevat voisivat kokea olonsa turvalliseksi. Työntekijät kokoavat yhteen laajemminkin muita jalkautuvaa työtä tekeviä tahoja, havainnoivat turvallisuuteen liittyviä tapahtumia sekä opastavat tarvittaessa kadulla liikkuja. Poliisi tehostaa omaa valvontaa keskusta-alueella ja tukevat toimintaa silloin kun pehmeämmät keinot eivät tuota toivottua tulosta.

Toimintamallia on käsitelty kaupungin ja poliisin ylimmän johdon tapaamisessa 21.3.2025 ja suunniteltua toimintamallia pidettiin hyvänä ja toteuttamiskelpoisena. Keskusta-alueen turvallisuutta parannetaan siis niin sanottuja pehmeitä (Rikotaan kaavaa -hanke) ja kovia (poliisin suorittama yleisen järjestyksen ja turvallisuuden valvonta) keinoja yhdistämällä.

Muita vaikuttamiskeinoja

Lainsäädäntöön vaikuttaminen: Lainsäädännön tulisi olla selkeämpi ja yksiselitteisempi vartijoiden ja järjestyksenvainvojen toimivaltuuksista. Lainsäädäntö voisi tulevaisuudessa antaa vartijoille ja järjestyksenvainvoille laajemmat toimivaltuudet puuttua yleisen

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

järjestyksen ja turvallisuuden ongelmiin. Tämä voisi sisältää oikeuden puuttua häiriökäyttäytymiseen ja pienempiin rikkomuksiin ilman, että poliisia tarvitaan välittömästi paikalle. Tampereen kaupunki pyrkii omalta osaltaan vaikuttamaan lainsäädännön kehittämiseen. Lait muuttuvat kuitenkin hitaasti, eikä nopeita ratkaisuja ole lainsäädännön keinoin näköpiirissä.

Tekniset keinot: Kaupunki pyrkii edelleen kehittämään keskusta-alueen valaistusta ja kameravalvontaa. Kameravalvontaa hyödynnetään poliisin tilannekeskuksessa muun keskustan alueen valvonnan tukena ja apuna. Alueiden valaistuksella ja sen kehittämisellä on myös iso merkitys turvallisuuden kokemukseen.

Tiedoksi

Arto Grönroos, Reija Linnamaa, Jouni Perttula

Liitteet

1 Valtuustoaloite

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu päätöksentekojärjestelmässä. Varmennetiedot tarkastettavissa kaupungin kirjaamosta.

Muutoksenhakukielto

§267

Muutoksenhakukielto

Oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta ei saa tehdä päätöksestä, joka koskee:

- vain valmistelua tai täytäntöönpanoa (KuntaL 136 §)
- virka- tai työehtosopimuksen tulkintaa tai soveltamista ja viranhaltija on jäsenenä viranhaltijayhdistyksessä, jolla on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa (KVhl 50 § 2 mom.)
- etuusto-oikeuden käyttämättä jättämistä (EtuostoL 22 §)